

*Світлана Василівна Бобровник,
завідувач кафедри теорії
та історії права та держави
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук, професор
ORCID: 0000-0002-9225-8871*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Розвиток сучасного суспільства є неможливим без формування солідної нормативної основи його функціонування. Саме право, що відповідає рівню розвитку соціальної системи, здатне відобразити, закріпити та зрівноважити різноманітні суспільні інтереси; покликане реалізувати конституційні вимоги щодо визначення прав і свобод людини вищою соціальною цінністю, є реальним інструментом суспільних перетворень та демократичних реформ.

Суттєво підвищує значущість права і конституційне проголошення України правовою соціальною державою, реалізація якого безпосередньо пов'язана зі створенням несуперечливої, ієрархічно підпорядкованої системи норм, що охоплюється поняттям «законодавство». Його науковий аналіз, обґрунтування шляхів підвищення ефективності та вдосконалення безпосередньо пов'язується з якістю правової системи та правового життя суспільства, а отже, має значний ступінь наукової та практичної актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему законодавчого регулювання не можна віднести до малодосліджених. Кожний вчений-теоретик так чи інакше приділяв увагу аналізу певного аспекту функціонування та розвитку законодавства як нормативної основи правового регулювання, важливого елементу правової системи суспільства та складного поліструктурного явища правової дійсності. Найбільшої уваги в сучасних дослідженнях проблемі функціонування законодавства було приділено у працях В. Горшеньова, О. Богінча, Ж. Дзейко, Т. Дідича, А. Зайця, В. Журавського, М. Козюбри, А. Колодія, Б. Малишева, М. Оніщенко, М. Пархоменко, О. Петришина, Л. Рабіновича, О. Скрипнюка, Т. Тарахонич, Ю. Шемшученка. Узагальнюючи погляди вчених на проблему законодавства, спробуємо виокремити тенденції його сучасного розвитку.

Мета статті полягає у з'ясуванні тенденцій розвитку сучасного законодавства України в аспекті вдосконалення його теоретико-правового бачення та шляхів практичного реформування.

Основні результати дослідження. Важливого значення для з'ясування тенденцій розвитку законодавства має з'ясування сутності та змісту категорії «законодавство». Адже жоден чинний нормативно-правовий акт не містить її визначення, а в сучасній юридичній літературі існує плюралізм доктринальних уявлень щодо неї.

Неповним і дещо штучно звуженим є філологічне сприйняття законодавства як сукупності усіх законів, що діють у державі. Не можемо погодитися із формулюванням законодавства як законів, що належать до окремої «ділянки права» [1, с. 302]. Незрозуміло, що розуміється під «ділянкою права».

Більш професійно орієнтованими є визначення законодавства в теоретико-правовій науці. Існуючі уявлення ми можемо класифікувати на певні групи. Доволі поширеним є так зване вузьке розуміння законодавства, яке пов'язується із системою законів [2, с. 78–79]. Хоча деякі вчені пропонують це визначення доповнити «квазізаконами», в якості яких розуміють рішення Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення Конституції України та визнання нормативно-правових актів неконституційними [3, с. 4]. На нашу думку, вузьке розуміння законодавства має ряд позитивних рис, оскільки найбільш повно відповідає принципу верховенства закону, підкреслює його вищу юридичну силу, необхідність прийняття інших актів на основі й відповідно до закону. Дійсно, саме закон регулює найважливіші сфери життєдіяльності суспільства, однак

віднесення до законодавства лише законів не надає уявлення про системність та ієрархічність законодавства як сукупності офіційних юридичних документів нормативного характеру. Розширене тлумачення законодавством цієї категорії – як сукупності законів, підзаконних актів загального характеру, а також міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надала Верховна Рада України [4, с. 290]. Збільшення масиву нормативно-правових актів, підвищення ролі місцевого самоврядування як важливого інституту громадянського суспільства та ускладнення процесу правового впливу зумовлюють необхідність розробки широкого підходу до визначення законодавства як системи законів; загальних, відомчих, місцевих і локальних нормативно-правових актів.

Деякі вчені поєднують кілька підходів до визначення законодавства. Так, на думку В. Мельник, термін «законодавство» можливо розглядати в широкому розумінні як сукупність нормативно-правових актів, що ухвалюються з метою правового регулювання суспільних відносин, та у вузькому розумінні – як сукупність нормативно-правових актів, що ухвалюються народом і парламентом для регулювання найбільш важливих суспільних відносин [5, с. 53].

В енциклопедіях та енциклопедичних словниках визначення терміна «законодавство» вживається, як правило, у вузькому, широкому та найширшому його значеннях [6, с. 499].

На нашу думку, існуючі визначення не відповідають вимогам часу, адже сучасна практика потребує віднесення до законодавства й інших форм права. Йдеться про рішення Конституційного Суду України, про нормативні договори, акти правозастосування. Тому доцільним є визначення законодавства як сукупності нормативних актів, що мають узгоджений, підпорядкований характер і забезпечують суспільний порядок і сприяють формуванню ефективної моделі правової держави. Саме таке визначення законодавства надає можливість чітко визначити ієрархічне підпорядкування актів; з'ясувати місце закону в системі законодавства та визначити відповідність його положенням інших елементів законодавства; акцентувати увагу на конкретизації та інтерпретації актів, що суттєво підвищує дієвість правового регулювання як мети законодавства; визначити взаємодію і взаємозалежність нормативних і нормативно-правових актів; уявити законодавство як результат різноманітних видів юридичної діяльності; поєднати існуючі юридичні документи певною метою та системою принципів; з'ясувати динаміку законодавства та шляхи його вдосконалення; об'єктивно підійти до визначення рівня ефективності законодавства як важливого елементу системи права; визначити роль кожного органу держави не лише у формуванні, а й забезпеченні реалізації нормативної основи функціонування суспільства; розширити уявлення про правову державу не лише через верховенство закону, а й її залежність від усіх нормативних актів, які забезпечують не лише декларування меж втручання держави в суспільні справи та закріплення повноважень владних структур, а й закріплення механізмів реалізації нормативних настанов і вимог.

Проаналізувавши існуючі підходи до поняття законодавства, визначимо певні тенденції його розвитку. Звичайно, з'ясувати всі з них у цій публікації проблематично, тому звернемо увагу на ті з-поміж них, які є найменш дослідженими. Йдеться про такі тенденції, як реальне підвищення значення та ролі людини в законодавстві, підвищення соціальної основи законодавства; впровадження принципу верховенства права, встановлення юридичної природи рішень Конституційного Суду України та їх місця в системі законодавства, подолання суперечливості правових приписів та юридичних колізій, можливість віднесення актів правозастосування до системи законодавства.

Розвиток правової сфери сучасного суспільства пов'язується з необхідністю реального підвищення значення та ролі людини. Ця тенденція характерна й для розвитку законодавства та передбачає актуальність впровадження антрополого-комунікативного його сприйняття. Саме цей підхід до характеристики законодавства забезпечує можливість його сприйняття як результату взаємодії людей і синтезу соціальних зв'язків суб'єктів; з'ясування ролі законодавства у забезпеченні взаємозв'язку духовної сфери людини з її реальною поведінкою; обґрунтувати шляхи подолання будь-яких негативних проявів у законодавстві; врахувати людський досвід як продукт інтерсуб'єктивної діяльності у сфері права; забезпечити взаємодію законодавства й соціуму як результату постійної комунікації; визначити правові засоби подолання нерівності суб'єктів; забезпеченні законодавством модернізації моделі взаємодії «суспільство – людина – держава» на основі принципу партнерства, суб'єкти якого функціонують у людському середовищі; забезпечити реалізацію комунікативної функції, метою якої є удосконалення правового упорядкування людської

взаємодії; врахувати роль правосвідомості та правової культури в процесі створення та реалізації законодавства.

Важливим аспектом удосконалення законодавства є його характеристика як елементу більш широких явищ і процесів, основою яких є суспільство. Звідси важливе значення має характеристика соціальної основи законодавства, зумовленої його дією в межах суспільних відносин та значенням для закріплення, гарантування та охорони прав і свобод людини. Соціально орієнтоване законодавство набирає вирішального значення у закріпленні базових суспільних цінностей, партнерських відносин держави і суспільства та забезпечення соціального компромісу.

Ознака соціальності характеризує джерела формування законодавства; соціальні цінності, що ним закріплюються; соціальну мету, що ним досягається, та соціальні інтереси, що ним закріплюються та врівноважуються. На нашу думку, соціально орієнтоване законодавство характеризується через такі складові: соціальні передумови, актуальність, суспільна значущість, суспільно зумовлені цілі, що постають перед законодавством як засобом регулювання суспільних відносин.

Законодавство є єдиним комплексним інструментом досягнення соціальних цілей права. Формально законодавство є уособленням волі народу, однак система делегування права голосу, втілена у формі представницької демократії, що допускає можливості розбіжностей між волею народу та волею суб'єктів правотворчості. Мета, визначена законодавцем, може кардинально відрізнитися від уявлень суспільства, що впливає на ефективність законодавства та потребує гармонізації.

На нашу думку, підвищення соціальної важливості законодавства пов'язується із закріпленням і захистом загальнолюдських цінностей, що сприяють формуванню сприятливого середовища для розвитку науки і культури; накопиченням правової інформації як інтелектуальної та соціокультурної цінності; визначенням механізмів захисту інтелектуальної власності; нормативним забезпеченням основ правової держави і громадянського суспільства.

Отже, підвищення соціального спрямування та значущості законодавства є важливим напрямом його вдосконалення в сучасних умовах.

Важливою тенденцією розвитку законодавства є впровадження принципу верховенства права, що виявляється у його спроможності забезпечити відповідність правотворчості, правоінтерпретації та правозастосування вимогам права, спрямованість на становлення держави як правової. Його значущість для функціонування системи законодавства полягає у такому:

- забезпечення верховенства конституції над усіма нормативними актами, які складають законодавство;
- втілення у законодавстві пріоритету прав і свобод людини;
- гарантування відповідності праву приписів закону, що забезпечує панування правового закону;
- регулювання ключових сфер життєдіяльності суспільства за допомогою права, що трансформується у зміст закону конкретизованого у підзаконних нормативно-правових актах, реалізованих у правозастосовних актах та роз'яснених у інтерпретаційних актах;
- втілення у законодавстві справедливості, свободи, рівності та гуманізму;
- реалізація і вдосконалення законодавства у нерозривному зв'язку із правами людини;
- визначення ролі законодавства як засобу обмеження авторитарного впливу держави на суспільство.

Отже, впровадження принципу верховенства права є важливою тенденцією розвитку сучасного законодавства.

Важливого значення для розуміння законодавства і тенденцій його розвитку має встановлення юридичної природи рішень Конституційного Суду України, що надасть можливість віднести чи не віднести до системи законодавчих актів. Виходячи із аналізу позицій представників загально-теоретичної науки та конституційного права, можемо констатувати наявність трьох діаметрально протилежних позицій щодо статусу рішень органу конституційної юстиції. Одні вчені, з огляду на правило римських юристів «тлумачення закону має силу закону», вважають, що надане Конституційному Суду України право на тлумачення Конституції держави підтверджує наявність повноважень законодавчого характеру. Прийняті цим органом акти офіційного тлумачення є обов'язковими для всіх фізичних і юридичних осіб [7, с. 67]. Виходячи з цього твердження, правомірно, з огляду на основні ознаки актів офіційного тлумачення, стверджувати, що рішення Конституційного Суду

України з питань тлумачення Конституції держави чи визнання актів неконституційними мають юридичну силу акта, що тлумачиться, і можуть бути віднесені до законодавства та розміщені після Конституції України та конституційних законів.

С. Шевчук вважає, що акти Конституційного Суду України є різновидом актів судової влади та мають правозастосовний характер, приймаються в межах визначеної процедури і спрямовані на досягнення юридичного результату [8, с. 35]. Зазначимо також на позиції представника конституційного права О. Марцеляка, що пов'язується із обґрунтуванням належності актів органу конституційної юстиції до обов'язкових прецедентних актів, які повинні застосовуватися не лише в процесі вирішення всіх наступних справ, а й щодо всіх інших осіб [9, с. 120]. Виходячи з означених позицій науковців, можемо констатувати належність актів Конституційного Суду України до індивідуальних нормативних актів. А з огляду на обґрунтоване нами розуміння законодавства віднести їх до системи нормативних актів, які матимуть вищу юридичну силу серед актів правозастосування чи інтерпретаційних актів.

Отже, правова природа актів Конституційного Суду України зумовлена його особливим статусом і спрямована на забезпечення принципів верховенства права та верховенства Конституції України, гарантування прав і свобод людини. Їх віднесення до законодавства надає можливість гарантувати відповідність усіх нормативних актів Конституції держави, відповідність прийнятих документів повноваженням відповідного органу та дотримання ієрархічності й системності документів, що складають законодавство.

Одним із важливих завдань сучасної юридичної науки, що має як наукове, так і практичне значення, є забезпечення несуперечливості системи законодавства як необхідної складової нормативної основи правової системи. Це пов'язується із необхідністю означення такого важливого напрямку вдосконалення законодавства, як подолання суперечливості правових приписів та юридичних колізій. У цьому аспекті важливо враховувати різний ступінь «старіння» актів, прийнятих у один час, що зумовлюється нерівномірністю розвитку суспільних відносин, регульованих правом; стабільність законодавства та неможливість внесення змін у спрощеному порядку; випереджаючий розвиток підзаконного регулювання, що часто вступає у суперечність із законодавчими актами; непродумане запозичення національним законодавством іноземних правових інститутів і норм без урахування особливостей національного законодавства та менталітету зумовлює необхідність реалізації вимог відповідності права об'єктивним умовам; моніторингу нормативного матеріалу, що діє впродовж тривалого періоду і не відповідає сучасним потребам юридичної практики; заснованості підзаконного регулювання на основі, на виконання й відповідно до прийнятих законів; неможливості шляхом законодавства «нав'язувати» певну політичну волю суспільству; врахування в процесі приведення законодавства до міжнародних стандартів і права ЄС особливостей національного характеру; подолання можливості законодавства та вилучення декларативних норм. Саме ці заходи сприятимуть подоланню суперечливості чинного законодавства.

Однією з важливих тенденцій розвитку законодавства є можливість віднесення актів правозастосування до системи законодавства. Це може бути обґрунтовано таким. Оскільки ми визначили законодавство як систему нормативних актів, то повинні акцентувати увагу на їх характерних ознаках. Серед них можливо акцентувати увагу на прийнятті компетентними органами держави, документальній формі, наявності певного статусу та гарантуванні з боку держави, офіційному характері, обов'язковій силі, можливості оскарження чи опротестування зацікавленими особами.

Це надає можливість зробити висновок, що правові акти є складним інститутом, що має характерні ознаки та складається з різних категорій актів, у тому числі й актів правозастосування. Він являє собою документ, що відображає державну волю, має владний індивідуально-конкретний характер, прийнятий компетентним органом чи особою на основі правових норм шляхом документального оформлення рішення, що має юридичну силу, є юридичним фактом.

В акті правозастосування синтезується державна воля, відображена у правовій нормі, та воля компетентного органу, до повноважень якого належить застосування норми. Виходячи з викладеного, можемо визначити місце правозастосовних актів у системі законодавства:

- це різновид індивідуальних нормативних актів і складова законодавства у широкому його значенні як сукупності нормативних актів;
- це юридична форма реалізації норм матеріального і процесуального права;

– це владний документ органу, який приймається за наявності у нього державно-владних повноважень;

- це результат творчої інтелектуальної діяльності суб'єктів;
- спрямовані на регулювання поведінки в конкретних ситуаціях;
- мають документальний характер, нормативну основу та є загальнообов'язковими;
- породжують юридичні наслідки;
- закріплюють конкретні права й обов'язки учасників суспільних відносин;
- є засобом конкретизації абстрактних норм та їх втілення у практику;
- мають розгалужену видову структуру;
- є засобом визначення ефективності законодавства.

Відтак можливо зробити висновок, що акти правозастосування є важливим засобом регулювання суспільних відносин, що забезпечує індивідуальний практичний підхід до вирішення тієї або іншої юридичної справи.

Правомірно також зазначити, що саме поняття «правозастосування» характеризує державно-владну організаційну діяльність компетентних органів держави і посадових осіб з реалізації правових норм щодо конкретних життєвих випадків і конкретних осіб шляхом прийняття індивідуальних правових наказів (приписів), обов'язкових для виконання. Особливістю правозастосування, на нашу думку, є те, що таку діяльність може здійснювати лише той суб'єкт права, який має державно-владні повноваження, тобто наділений державою певними правами і обов'язками щодо здійснення функцій держави [10, с. 41].

Важливою тенденцією розвитку сучасного законодавства є забезпечення нормативного регулювання в умовах воєнного стану. В цьому аспекті вкрай важливим є з'ясування співвідношення загальних джерел права, які об'єднують акти, що забезпечують упорядкування суспільних відносин за будь-яких умов життєдіяльності суспільства та спеціальних актів, що встановлюють тимчасову правову основу діяльності суб'єктів права в період дії воєнного стану та ліквідації наслідків вторгнення РФ на територію України.

Беззаперечно, основою правового регулювання й в умовах воєнного стану є Конституція України, що забезпечує людиноцентристський і демократичний характер правового впливу; реалізація народного суверенітету завдяки інститутам безпосередньої та представницької демократії; принцип реалізації влади за її поділом на законодавчу, виконавчу та судову; сприйняття Конституції як акта вищої юридичної сили, що визначає повноваження органів держави, наявність системи стримань і противаг, що покладаються в основу політичної демократії; реальне значення органів місцевого самоврядування у забезпеченні суспільного порядку.

Важливого значення в системі законодавства мають акти, що діють постійно та закріплюють особливості правового регулювання в умовах правового режиму воєнного стану. Йдеться про Закон України «Про правовий режим воєнного стану», що регламентує особливості функціонування Верховної Ради України в умовах воєнного стану та можливості тимчасового незастосування актів органів влади різного рівня, що обмежують права і свободи людини і громадянина.

Окремою ланкою законодавства є акти, що є тимчасовими та передбачають встановлення особливого порядку правового регулювання в умовах воєнного стану з урахуванням конкретних обставин. Йдеться про підстави введення воєнного стану, ступінь негативного впливу воєнної ситуації на функціонування суб'єктів суспільних відносин, потреби суспільства в особливих умовах. Суттєвих змін потребує правове регулювання основних сфер життєдіяльності суспільства в аспекті його приведення до особливостей сучасного стану життєдіяльності суспільства.

Висновки. Законодавство являє собою складне системне утворення, що складається з документів нормативного та індивідуального характеру. Законодавство є динамічною категорією, що вдосконалюється під впливом об'єктивних та суб'єктивних факторів.

Важливими тенденціями розвитку сучасного законодавства є підвищення значущості ролі людини у праві, формування соціальної основи законодавства, впровадження принципу верховенства права, визначення місця рішень Конституційного Суду України та актів правозастосування у системі законодавства, подолання суперечливості правових приписів та юридичних колізій і врахування особливостей воєнного стану, що має місце в Україні.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ: Ірпін; ВТФ «Перун», 2004. 1440 с.
2. Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л. Конституційне право України: підручник. Київ: Алерта, 2011. 832 с.
3. Дудар С. К. Теоретичні проблеми визначення юридичного терміна «законодавство» у вітчизняній юридичній науці. *Право і суспільство*. 2014. № 2. С. 3–9.
4. Великий енциклопедичний юридичний словник. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2012. 1020 с.
5. Мельник В. П. Поняття та ознаки законодавства: проблеми, підходи, напрями вирішення. *Держава і право*. 2009. Вип. 44. С. 50–54.
6. *Юридична енциклопедія*: в 6 т. Т. 2 Київ: Вид-во «Українська енциклопедія імені М. П. Бажана», 1999. 741 с.
7. Лилак Д. Л. Судочинство і проблеми суддівської правотворчості. *Вісник Верховного Суду України*. 2003. № 3. С. 63–68.
8. Шевчук С. В. Загальнотеоретичні проблеми нормативності актів судової влади: дис. ... д-ра юрид. наук 12.00.01. Харків, 2008. 433 с.
9. Марцеляк О. Правова природа актів Конституційного Суду України та їх роль у розвитку науки конституційного права. *Вісник Конституційного Суду України*. 2015. № 4. С. 118–121.
10. Бобровник С. В. Правозастосовні акти: природа, сутність та місце в системі законодавства. *Правова держава*. Вип. 13. Київ: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2019. С. 35–41.

References

1. *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy*. Kyiv: Irpin; VTF «Perun», 2004. 1440 s.
2. Pohorilko V. F., Fedorenko V. L. Konstytutsiine pravo Ukrainy: pidr. Kyiv: Alerta, 2011. 832 s.
3. Dudar S. K. Teoretychni problemy vyznachennia yurydychnoho terminu «zakonodavstvo» u vitchyzniani yurydychnii nauki. *Pravo i suspilstvo*. 2014. № 2. S. 3–9.
4. *Velykyi entsyklopedychnyi yurydychnyi slovnyk*. Kyiv: Vyd-vo «Iurydychna dumka», 2012. 1020 s.
5. Melnyk V. P. Poniattia ta oznaky zakonodavstva: problemy, pidkhody, napriamy vyrishennia. *Derzhava i pravo*. 2009. Vyp. 44. S. 50–54.
6. *Iurydychna entsyklopediia*: 6 t. T. 2 Kyiv: Vyd-vo «Ukrainska entsyklopediia imeni M. P. Bazhana», 1999. 741 s.
7. Lylak D. L. Sudochynstvo i problemy suddivskoi pravotvorchosti. *Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy*. 2003. № 3. S. 63–68.
8. Shevchuk S. V. Zahalnoteoretychni problemy normatyvnosti aktiv sudovoi vlady: Dys. ... d-ra yuryd. nauk 12.00.01. Kharkiv, 2008. 433 s.
9. Martseliak O. Pravova pryroda aktiv Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy ta yikh rol u rozvytku nauky konstytutsiinoho prava. *Visnyk Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy*. 2015. № 4. S. 118–121.
10. Bobrovnyk S. V. Pravozastosovni akty: pryroda, sutnist ta mistse v systemi zakonodavstva. *Pravova derzhava*. Vyp. 13. Kyiv: Instytut derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy, 2019. S. 35–41.

Бобровник С. В. Тенденції розвитку сучасного законодавства України

У статті з'ясовуються тенденції розвитку сучасного законодавства в аспекті вдосконалення його доктринального розуміння та практичного вдосконалення.

Розвиток правової сфери сучасного суспільства пов'язується з необхідністю реального підвищення значущості та ролі людини. Ця тенденція характерна й для розвитку законодавства та передбачає актуальність впровадження антрополого-комунікативного його сприйняття.

Важливими тенденціями розвитку законодавства є впровадження принципу верховенства права, що виявляється у його спроможності забезпечити відповідність правотворчості, правоінтерпретації та правозастосування вимогам права, спрямованість на становлення держави як правової та встановлення юридичної природи рішень Конституційного Суду України, що надасть можливість віднести чи не віднести їх до системи законодавчих актів.

Одним із важливих завдань сучасної юридичної науки, що має як наукове, так і практичне значення, є забезпечення несуперечливості системи законодавства як необхідної складової нормативної основи правової системи. Це пов'язується із необхідністю означення такого важливого напрямку вдосконалення законодавства, як подолання суперечливості правових приписів та юридичних колізій.

Важливою тенденцією розвитку сучасного законодавства є забезпечення нормативного регулювання в умовах воєнного стану. В цьому аспекті дуже важливим є з'ясування співвідношення загальних джерел права, що об'єднують акти, які забезпечують упорядкування суспільних відносин за будь-яких умов жит-

тедіяльності суспільства, та спеціальних актів, що встановлюють тимчасову правову основу діяльності суб'єктів права в період дії воєнного стану та ліквідації наслідків вторгнення РФ на територію України.

Ключові слова: правотворчість, законодавство, нормативний акт, теорія права, антропологія, верховенство права, правозастосовний акт, юридичні колізії, правозастосування, воєнний стан, правові засоби, правове регулювання.

Bobrovnyk S. V. Development Trends of Modern Legislation of Ukraine

The development of modern society is impossible without the formation of a solid normative basis for its functioning. The right that corresponds to the level of development of the social system is able to reflect, consolidate and balance various public interests; designed to implement constitutional requirements regarding the definition of human rights and freedoms as the highest social value, is a real tool for social transformations and democratic reforms.

The constitutional declaration of Ukraine as a legal social state significantly increases the importance of law, the implementation of which is directly related to the creation of a non-permanent, hierarchically subordinated system of norms covered by the concept of legislation. His scientific analysis, substantiation of ways to improve efficiency and improvement is directly related to the quality of the legal system and legal life of society, and therefore has a significant degree of scientific and practical relevance.

The purpose of the article is to find out the trends in the development of modern legislation of Ukraine in terms of improving its theoretical and legal vision and ways of practical reform.

Having analyzed the existing approaches to the concept of legislation, we will determine certain trends in its development. Of course, it is quite problematic to find out all of them in this publication, so let's pay attention to those that are the least researched. We are talking about such trends as a real increase in the significance and role of a person in legislation, an increase in the social basis of legislation; implementation of the principle of the rule of law, establishment of the legal nature of the decisions of the Constitutional Court of Ukraine and their place in the legal system, overcoming the contradictions of legal prescriptions and legal conflicts, the possibility of referring law enforcement acts to the legal system.

The development of the legal sphere of modern society is connected with the necessity of a real increase in the significance and role of a person. This trend is also characteristic of the development of legislation and implies the urgency of implementing an anthropological and communicative perception of it.

An important aspect of improving legislation is its characterization as an element of broader phenomena and processes, the basis of which is society. Hence, the characteristic of the social basis of legislation is of great importance, due to its action within social relations and its importance for securing, guaranteeing and protecting human rights and freedoms. Socially oriented legislation is gaining decisive importance in establishing basic social values, partnership relations between the state and society, and ensuring social compromise.

An important trend in the development of legislation is the implementation of the principle of the rule of law, which is manifested in its ability to ensure the compliance of law-making, legal interpretation and law enforcement with the requirements of the law, the focus on the establishment of the state as a legal one.

One of the important tasks of modern legal science, which has both scientific and practical significance, is ensuring the integrity of the legal system as a necessary component of the normative basis of the legal system. This is connected with the need to identify such an important area of improvement of the legislation as overcoming the contradictions of legal prescriptions and legal conflicts.

One of the important trends in the development of legislation is the possibility of assigning acts of law enforcement to the system of legislation. This can be justified as follows. Since we have defined legislation as a system of normative acts, we must focus on their characteristic features. Among them, it is possible to focus attention on acceptance by the competent authorities of the state, documentary form, availability of a certain status and guarantee from the state, official nature, binding force, possibility of appeal or protest by interested persons.

An important trend in the development of modern legislation is the provision of normative regulation in the conditions of martial law. In this aspect, it is extremely important to clarify the ratio of general sources of law, which unite acts that ensure the regulation of social relations under any conditions of the life of society and special acts that establish a temporary legal basis for the activities of legal subjects during the period of military state and liquidation of the consequences of the invasion of the Russian Federation on the territory of Ukraine.

Key words: law-making, legislation, regulatory act, theory of law, anthropology, rule of law, law enforcement act, legal conflicts, law enforcement, martial law, legal means, legal regulation.

DOI: 10.33663/2524-017X-2023-14-114-120